

Antti Pihlajamaa, vieraileva tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

ISON-BRITANNIAN JA SUOMEN PUOLUSTUSYHTEISTYÖ 2020-LUVULLA

TOIMIVA KUMPPANUUS VAATII JATKUVAA TYÖTÄ

Iso-Britannia ja Suomi ovat tehneet jo useita vuosia varsin tiivistä puolustusyhteistyötä eri foorumeilla. Myös Suomen Nato-jäsenyyden ja Ukrainassa käytävän sodan aikana yhteistyölle on monia kannustimia. Toimivaa yhteistyötä ei kuitenkaan tulisi pitää itsestäänselvyytenä.

Iso-Britannia on päivittänyt turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaansa linjaavia asiakirjoja Ukrainassa käytävän sodan myötä. Tarkennukset eivät muuta maan turvallisuusajattelun kokonaiskuva, joskin euroatlanttinen alue korostuu puolustuskäytännöstä aiempaa enemmän.

Suomessa ja muualla Euroopan koilliskulmalla brittiasiakirjat kannattaa lukea suurennuslasilla. Iso-Britannia on eurooppalaisittain huomattava sotilastoimija, jolla on pitkät perinteet sotilaallisen voiman käytöstä eri puolilla maailmaa. Ydinaseillaan se tukee myös Naton ydinpelotteen rakentamista. Ukrainassa käytävän sodan aikana Iso-Britannia on määrätietoisesti tukenut Ukrainaa asetoimituksilla ja kouluttamalla ukrainalaisia sotilaita.

Maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta Iso-Britannia on 2010-luvun jälkipuoliskolta alkaen osoittanut suurta kiinnostusta Suomen lähialueiden turvallisuuskysymyksiin. Esimerkiksi Iso-Britannian käynnistämä Joint Expeditionary Force (JEF) -yhteistyö – jossa Suomenkin on ollut mukana vuodesta 2017 – on painottunut yhä enemmän Itämeren alueeseen muun muassa korkean tason keskustelujen ja yhteisten harjoitusten muodossa. Toukokuussa 2022 Iso-Britannia antoi Suomelle ja Ruotsille kahdenvälisten turvallisuusvakuutukset Nato-jäsenyydensä ajaksi.

Useat tekijät edistävät Ison-Britannian ja Suomen yhteistyötä niin kahden- ja monenvälisesti kuin Natonkin puitteissa. Ensinnäkin molemmat maat näkevät Venäjän

toimijana, joka suorimmin vaikuttaa niiden omaan turvallisuuteen. Iso-Britannia tulkitsee Venäjän uhkaavan avointa kansainvälistä järjestystä, mutta viime vuosina huomiota ovat herättäneet myös konkreettisemmat huolenaiheet. Näihin lukeutuvat esimerkiksi merenpohjassa kulkevien kaapelihaavoittuvuus sekä venäläisten sukellusveneiden ja ilma-alusten lisääntynyt toiminta Brittein saarten liepeillä.

Toisekseen sekä Iso-Britannia että Suomi ovat kiinnostuneita arktisen alueen puolustuksesta. Iso-Britannia näkee itsensä ”alueen lähimpänä naapurina”, joskaan sen mielenkiinto arktista aluetta kohtaan ei ole itsestäänselvyys vaan on virinnyt samaa tahtia kuin Venäjän ulkopoliittikka on muuttunut

aggressiivisemmaksi. Isolla–Britannialla on toki kokemusta sotilaallisesta toiminnasta pohjoisilla alueilla jo kylmän sodan ajoilta.

Kolmanneksi käytännön yhteistyö tarjoaa potentiaalisia hyötyjä molemmille maille. Yksi esimerkki tästä on Ison–Britannian ilmavoimien heinäkuussa Pahka-järvellä toteuttama ilmasta maahan–tehtävä suomalaisen ilmatulenjohtajan osoittamaan maaliin. Suomelle kertyy näistä harjoituksista tärkeää kokemusta mahdollisesta sodan ajan yhteistyöstä. Iso–Britannia puolestaan pääsee harjoittelemaan sellaisen toimijan kanssa, joka ei ole missään vaiheessa unoh-
tanut laajamittaisen sodan mahdollisuutta. Yhteinen harjoittelu myös vahvistaa pelotetta ja siten auttaa ehkäisemään konflikteja.

Neljänneksi on huomionarvoista, että Iso–Britannia näkee puolustuksen yhä enemmän koko yhteiskuntaa koskevana asiana. Suomen kokonaisturvallisuus- ja kokonaismaanpuolustusperinne kiinnostaa Iso–Britanniaa, joka toivoo voivansa ottaa siitä oppia kriisinsietokykynsä vahvistamiseksi. Vaikka suomalaisen kokonaisturvallisuus ei ole maailmalla tuntematon käsite, käytännön kansainvälisessä yhteistyössä on sen saralla hyödyntämätöntä potentiaalia.

Yhteistyön syventymiselle voi nähdä myös rajoitteita. Suomi ei

ole Ison–Britannian ainoa kumppani Pohjois–Euroopassa; Iso–Britannia kohdistaa huomiotaan myös muita kumppaneita, kuten Viroa, kohtaan. Juuri Isolla–Britannialla on ollut jo vuosia johtovastuu Viroon sijoitetusta Naton taisteluosastosta. Maiden viime vuoden lopulla antaman yhteisjulistuksen mukaan tavoitteena on entisestään vahvistaa Ison–Britannian roolia Viron puolustuksessa. Puolustusyhteistyötä on syvennetty viime vuosina myös esimerkiksi Puolan kanssa. Lisäksi on huomionarvoista, että Ison–Britannian viimeaikainen puolustuksen lisärahoitus on enimmäkseen suunnattu ydinpelotteen kehittämiseen ja ampumatarvikkevarastojen täydentämiseen. Näillä ei ole juurikaan merkitystä Suomen ja muiden Pohjois–Euroopan maiden kanssa tehtävän yhteistyön kannalta.

Toinen yhteistyötä mahdollisesti rajoittava tekijä on Ison–Britannian globaalin toiminnan perinne. Tällä hetkellä maan puolustuspolitiikan painopiste näyttää olevan euro-atlanttisella alueella. Globaali näkökulma puolustusasioihin ei kuitenkaan ole täysin kadonnut. Iso–Britannia on esimerkiksi mukana kehittämässä ydinkäyttöisiä sukellusveneitä yhdessä Yhdysvaltain ja Australian kanssa. Miten globaalit pyrkimykset kytketään maan euroatlanttisiin prioriteetteihin?

Ja ennen kaikkea, säilyykö tärkeysjärjestys, kun sota Ukrainassa joskus päättyy?

Lopuksi: Ison–Britannian ja Suomen puolustusyhteistyölle lyö leimansa maiden erilainen käsitys sotilaallisen voiman rakentamisen ja käytön logiikasta. Brittitekstit heijastavat muun muassa syvään juurtunutta ja voimakasta luottamusta siihen, että teknologinen edistys tuottaa sotilaallista etua. Suomessakin edistyneintä ase-
teknologiaa on toki otettu ja otetaan käyttöön, mutta Suomessa pannaan paljon painoarvoa myös esimerkiksi laajalle reserville ja maanpuolustustahdolle. Tällaiset erot eivät suinkaan estä yhteistyötä, mutta ne asettavat reunaehdoja sille, mitä yhteistyöltä lopulta kannattaa odottaa.

Iso–Britannia on kyvykkäänä eurooppalaisena sotilastoimijana merkittävä liittolainen Suomelle niin pelotteen kuin puolustuksenkin näkökulmasta. Suomelle etulinjan maana on tärkeää jatkaa ja kehittää yhteistyötä. Sen takaamiseksi on olennaista tunnistaa Suomen omat tavoitteet ja Ison–Britannian intressit mahdollisimman tarkasti, jotta löydetään parhaat yhteistyömuodot. /